Skatteutskottets betänkande

1981/82:52

om höjning av skatten på alkoholdrycker, m. m. (prop. 1981/82:202)

Propositionen

Regeringen (budgetdepartementet) föreslår i proposition 1981/82:202 att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt,
2. lag om ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa,
3. lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt.

För att alkoholdryckernas prisutveckling skall följa den allmänna prisutvecklingen föreslås i propositionen att skatten på spritdrycker höjs den 1 maj 1982. Vidare föreslås att en generell skattehöjning på alkoholdrycker genomförs den 1 januari 1983. Slutligen föreslås att skatten på kolsyrade läskedrycker och lättöl sänks den 1 maj 1982.

Lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977:306) om dryckesskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §[1]	
Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift.	
Grundavgiften utgör per liter i fråga om	Grundavgiften utgör per liter i fråga om
1. spritdrycker *94* öre för varje hel volymprocent alkohol,	1. spritdrycker *1 krona 3* öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 12 kronor,	2. starkvin 12 kronor,
3. lättvin 3 kronor 70 öre.	3. lättvin 3 kronor 70 öre.
Procentavgiften utgör för spritdrycker 50 procent och för vin 36 procent av detaljhandelspriset.	
Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av skatt enligt lagen (1968:430) om mervärdeskatt.	
11 §[2]	
Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med	Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med
52 öre för lagrat lättöl,	*40* öre för lagrat lättöl,
1 krona 85 öre för öl,	1 krona 85 öre för öl,
5 kronor 25 öre för starköl,	5 kronor 25 öre för starköl,
60 öre för *kolsyrad* läskedryck,	*40* öre för läskedryck.
37 öre för annan läskedryck.	

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1982.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa

Härigenom föreskrivs att 22 kap. lagen (1977:975) med tulltaxa skall ha nedan angivna lydelse.

22 kap. Drycker sprit och ättika[3]

- - - -

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Spritdrycker, hänförliga till tulltaxenr *22.09* *100:–*
Vin:
musserande:
champagne 32:–
annat 23:–
andra slag med en alkoholhalt:
överstigande 15 volymprocent 28:–
ej överstigande 15 volymprocent 13:–

För spritdrycker eller viner, vilka införes i den ordning som anges i 18 § 4. lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår tull med av partihandelsbolaget för alkoholdrycker fastställt belopp, motsvarande:

1. tull enligt vad i 22 kap. sägs;
2. skatt enligt 10 § lagen (1977: 306) om dryckesskatt; samt
3. mervärdeskatt enligt lagen (1968: 430) om sådan skatt. För starköl som införes enligt första och andra styckena utgår tull med 8 kronor per liter.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977: 306) om dryckesskatt skall ha nedan angivna lydelse.

10 §[1]

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona *3* öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin *12* kronor,
3. lättvin *3* kronor *70* öre.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker *1 krona 10* öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin *13* kronor *30* öre,
3. lättvin *4* kronor *25* öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 50 procent och för vin 36 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av skatt enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

[1] Med nuvarande lydelse avses 10 § enligt författningsförslag nr 1.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med	Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med
40 öre för lagrat lättöl,	40 öre för lagrat lättöl,
1 krona 85 öre för öl,	*2 kronor 20* öre för öl,
5 kronor *25* öre för starköl,	5 kronor *80* öre för starköl,
40 öre för läskedryck.	40 öre för läskedryck.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1981/82:202

1981/82:2427 av Hans Alsén m. fl. (s)

I motionen hemställs att riksdagen beslutar

1. att ge regeringen i uppdrag att till riksdagen återkomma med förslag om skatt på extrakt för läskedrycksautomater,
2. att avslå förslaget om höjning av skatten på öl och starköl.

1981/82:2428 av Karl Björzén (m) och Bengt Wittbom (m)

I motionen hemställs att riksdagen avslår proposition 1981/82:202, moment 3, och av regeringen begär ett reviderat förslag enligt vad som angivits i motionen.

1981/82:2429 av Bo Lundgren m. fl. (m och s)

I motionen hemställs att riksdagen beslutar att skatten för stilldrink skall uppgå till 20 öre per liter fr. o. m. den 1 maj 1982.

Motioner väckta med anledning av proposition 1981/82:143

1981/82:2207 yrkande 2 av Joakim Ollén m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beträffande etablering av systembutiker och prispolitiken gör ett uttalande av den innebörd som angetts i motionen.

1981/82:2241 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, c, m)

I motionen yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående anpassning av alkoholbeskattningen till riksdagsbeslutet 1980.

1981/82:2247 yrkande 1 av Esse Petersson (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att alkoholbeskattningen höjs med 25 procent från den 1 juni 1982.

[2] Med nuvarande lydelse avses 11 § enligt författningsförslag nr 1.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden

1981/82:382 av Gertrud Hedberg (fp) och Hadar Cars (fp)
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en översyn av lagen om dryckesskatt såvitt gäller beskattningen av vin.

1981/82:509 av Bo Lundgren (m) och Wiggo Komstedt (m)
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om en förändring av vinbeskattningen.

1981/82:870 av Lennart Brunander (c) och Maj Pehrsson (c)
I motionen hemställs bl. a. – med hänvisning till motion 1981/82:869 – att riksdagen ansluter sig till vad som i motionen anförs om beskattning av snabbvinsatser.

1981/82:1176 av Lars Ahlmark (m)
I motionen yrkas att riksdagen av regeringen begär förslag till reviderad alkoholbeskattning i enlighet med vad som i motionen anförts.

1981/82:1180 av Eric Enlund m. fl. (fp)
I motionen yrkas
1. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ny lagstiftning om alkoholbeskattningen i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till sådana lagändringar att vinbeskattningen bättre anpassas till de alkoholpolitiska riktlinjer riksdagen lagt fast 1977 och 1980.

1981/82:1672 yrkande 2 av Torsten Bengtson (c) och Hans Lindblad (fp)
I motionen yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett alkoholbeskattningssystem som bidrar till att alkoholdryckerna ökar kraftigare i pris än andra konsumtionsvaror.

1981/82:2097 av Lars Werner m. fl. (vpk)
I motionen yrkas – med hänvisning till motion 1981/82:2096 – att riksdagen hos regeringen hemställer om att priserna på alkoholdrycker knyts till levnadskostnadsindex och att detta prissystems effekter periodvis avstäms och utvärderas.

Utskottet

Inledning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 1981/82:202 om höjning av skatten på alkoholdrycker, m. m. och de med anledning härav väckta motionerna. Vidare behandlas de med anledning av proposition 1981/82:143 om åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket väckta motioner som berör frågor om dryckesbeskattningen liksom motioner från allmänna motionstiden avseende detta ämnesområde. Innan utskottet går in

på förslagen i propositionen vill utskottet beröra sådana motionsvis aktualiserade frågor som avser beslutsprocessen vid alkoholbeskattningen, beskattningens höjd och beskattningsreglernas utformning och som inte närmare diskuteras i propositionen.

Beslutsprocessen

Den alkoholpolitiska utredningen (APU) föreslog på sin tid att skatten på sprit och vin skulle utgå med 80 % av alkoholbolagets (dvs. det statliga monopolbolag som enligt utredningens förslag skulle fullgöra de två nuvarande monopolbolagens uppgifter) omsättning av dessa varor exkl. mervärdeskatt. Grunderna för prissättningen skulle fastställas i lag med utgångspunkt i vissa basvarupriser. Priserna skulle justeras minst en gång årligen med hänsyn till ändringar i konsumentprisindex. Bolaget skulle vidare kunna höja priset på särskilda missbruksvaror. Vid remissbehandlingen avstyrktes förslaget av flertalet remissinstanser. Den särskilda beredningsgrupp som granskade APU:s förslag och remissyttrandena däröver fann övervägande skäl tala för att regeringen och riksdagen borde ha full frihet att vidta de skattemässiga och därmed också prispolitiska åtgärder som framstår som erforderliga. Därvid måste, underströk beredningsgruppen, inte endast alkoholpolitiska utan även statsfinansiella skäl kunna tas i beaktande. Den dåvarande socialministern ansåg i likhet med beredningsgruppen att APU:s förslag i denna del borde avslås och vid riksdagsbehandlingen på våren 1977 höjdes inga röster till förmån för en ändrad beslutsprocess vid alkoholbeskattningen.

När frågan nu återkommer i olika motioner får bakgrunden närmast antas vara att regeringen inte lagt fram förslag om höjd alkoholbeskattning efter de höjningar som beslutades vid 1980 års urtima riksmöte, medan konsumentprisindex (KPI) stigit avsevärt därefter. Att dröjsmålet hänger samman med regeringens strävan att framför allt under 1981 undvika sådana lönehöjningar på arbetsmarknaden som skulle ha utlösts om KPI passerat vissa gränser torde vara uppenbart men kan också ses mot den bakgrunden att ökningarna i alkoholkonsumtionen inte svarat mot alkoholprisernas eftersläpning. Enligt utskottets mening saknas anledning att befara att alkoholpriserna på grund av de speciella ekonomiska förhållanden som rått efter 1980 års höjning mera bestående skall ligga under KPI-utvecklingen. De nu framlagda förslagen om skärpningar av beskattningen av de alkoholhaltiga dryckerna innebär att alkoholpriserna återförs till KPI-nivå i enlighet med riksdagens tidigare ställningstagande. Utskottet, som i det följande återkommer till förslagen i propositionen, har med dessa synpunkter främst velat belysa de frågeställningar som Eric Enlund m. fl. (fp) tar upp i yrkandet 1 i motion 1180 om en beslutsprocess enligt APU:s modell och som Lars Werner m. fl. (vpk) behandlar i motion 2097, där motionärerna förordar indexanknutna alkoholpriser.

Med hänsyn till den ingående prövning av frågan om beslutsprocessen som tidigare ägt rum och till de överväganden härom som SAMO gjort i betänkandet Om alkoholpolitiken II liksom till socialministerns uttalanden på grundval härav i proposition 1981/82:143 om åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket anser utskottet sig inte kunna förorda att den nuvarande beslutsprocessen för alkoholbeskattningen ersätts med andra former för fastställande av alkoholpriserna. Utskottet avstyrker således bifall till dessa yrkanden.

Alkoholbeskattningens höjd

I anslutning härtill tar utskottet också upp vissa yrkanden om beskattningssystemet som mera gäller beskattningens höjd än formerna för besluten. Torsten Bengtson (c) och Hans Lindblad (fp) förordar i motion 1672 yrkande 2 ett system som bidrar till att alkoholdryckerna ökar kraftigare i pris än andra konsumtionsvaror medan Esse Petersson i motion 2247 (yrkande 1) begär en 25 % höjning av alkoholbeskattningen fr. o. m. den 1 juni 1982. Motsvarande krav framfördes också motionsvis under våren 1977 då de grundläggande principerna för den nuvarande alkoholpolitiken fastställdes men motionerna avvisades med hänvisning bl. a. till riskerna för ökning av de illegala åtgärderna. Utskottet anser inte att dessa risker minskat. Tvärtom finns det tecken som tyder på att exempelvis hembränningen ökat. Förutsättningen för att en aktiv prispolitik på alkoholområdet skall leda till en bestående minskning av totalkonsumtionen måste enligt utskottets mening vara att åtgärderna har ett brett stöd i opinionen. Saknas sådant stöd kan befaras att totalkonsumtionen blir i stort sett oförändrad, medan den konsumtion som tillgodoses genom monopolbolagens verksamhet kommer att sjunka. Erfarenheterna visar att en prispolitik utan bred förankring kan leda inte bara till en ökning av illegala åtgärder som hembränning, denaturering av teknisk sprit och smuggling utan också till ökad hemtillverkning av vin samt ett optimalt utnyttjande av den skattefria resandeinförseln och av den tillåtna resande, införseln av beskattad sprit från våra nordiska grannländer. Medvetandet om de sociala och fiskala problem som kan uppkomma gör att utskottet inte anser sig kunna rekommendera några väsentliga avsteg från de beskattningsprinciper som riksdagen godkände 1977 och som ligger till grund för förslagen i den här behandlade propositionen rörande dryckesbeskattningen.

Beskattningsreglernas utformning

Den svenska alkoholbeskattningen har successivt och i takt med skatteinstrumentets ökande betydelse för såväl alkoholpolitiken som statsfinanserna utvecklats från en obetydlig tillverkningsskatt till dagens ganska komplicerade system med tullar och förpackningsavgifter i botten, grundavgifter,

procentavgifter, handelsvinster i monopolbolagen och slutligen också mervärdeskatt. De nu tilllämpade skattesatserna ter sig visserligen ganska enkla, men i praktiken torde endast ett fåtal specialister till fullo behärska hela prissättningen av alkoholvarorna. För spritdrycker utgår grundavgift som fastställs i öretal i förhållande till dryckernas alkoholhalt uttryckt i volymprocent, medan grundavgifterna för lättvin och starksprit utgår med fasta belopp, oavsett alkoholhalt, inom de för dessa varuslag gällande alkoholgränserna. Procentavgiften utgår för spritdrycker med 50 % och för vin med 36 % av priset exkl. mervärdeskatt. Dessa beskattningsregler har föranlett åtskilliga motionsyrkanden, av vilka flertalet går ut på att procentavgiften på lättviner slopas eller sänks och att härigenom uppkommande inkomstbortfall kompenseras genom en höjning av grundavgiften. I en motion yrkas att procentavgifterna över lag ersätts med höjda grundavgifter. Lars Ahlmark (m) motiverar i motion 1176 denna ståndpunkt med att beskattningen inte bör vara relaterad till priset utan enbart till alkoholstyrkan om den skall överensstämma med rimliga nykterhetspolitiska principer.

Utskottet vill inte bestrida att det kan råda delade meningar om procentavgiftens funktion och höjd och att det tekniskt sett inte är förenat med några svårigheter att genomföra motionärens förslag. Procentavgiften bör enligt utskottets mening i första hand ses som en i alkoholbeskattningen inbyggd lyxskatt som i viss mån förstärker de prisskillnader som föreligger mellan framför allt de inhemska och de importerade alkoholdryckerna. Den dyraste konjaken kostar i dagens prislista 356 kr. per helbutelj och motsvarande pris för den dyraste champagnen är 232 kr. En avveckling av procentavgiften skulle medföra betydande prissänkningar för dessa varor liksom för andra importvaror och sannolikt leda till stora ändringar av konsumtionsvanorna, framför allt till nackdel för den inhemska spritdrycksproduktionen. Utskottet kan för sin del inte finna att ett generellt slopande av grundavgiften medför några påtagliga alkoholpolitiska vinster i nuvarande situation.

När det gäller procentavgiften på lättvin finner utskottet inte heller att en korrigering av beskattningsgrunderna framstår som någon angelägen alkoholpolitisk åtgärd även om yrkanden härom förs fram i olika motioner liksom i en framställning till regeringen från den till socialstyrelsen knutna a-nämnden. I motion 382 förordar Gertrud Hedborg och Hadar Cars (båda fp) i likhet med a-nämnden att procentavgiften slopas och grundavgiften höjs medan Bo Lundgren och Wiggo Komstedt (båda m) i motion 509 vill gå försiktigare fram och ta ut en större del av skatten genom höjd grundavgift och en mindre del genom procentavgift. Ungefär samma synpunkter anför också Joakim Ollén m. fl. (m) i motion 2207 (yrkande 2). Resonemanget till stöd för dessa yrkanden är att kvalitetsvinerna genom procentavgiften blivit oskäligt fördyrade och att beskattningen därför gynnar den som använder billigare viner i berusningssyfte men samtidigt gör de bättre vinerna

svåråtkomliga för normala inkomsttagare. Eric Enlund m. fl. (fp) är i motion 1180 inne på samma tankegång. Han hävdar att vinbeskattningens höjd nu är närmast omvänd mot dryckernas skadlighet och synes närmast förorda att vinbeskattningen skärps i samband med ett slopande av procentavgiften för att bättre anpassa den till de alkoholpolitiska riktlinjer riksdagen lagt fast. Beträffande det sistnämnda yrkandet vill utskottet erinra om att 1977 års alkoholpolitiska beslut också innebär att man skall bibehålla en progressiv alkoholbeskattning, dvs. en hårdare beskattning av dryckerna per alkoholprocent ju starkare de är i syfte att främja en övergång till svagare drycker.

Utskottet har vid sin tidigare behandling av frågan om en avveckling eller sänkning av procentavgiften på lättvin inte funnit någon alkoholpolitiskt hållbar motivering för en sådan åtgärd. När a-nämnden i sin framställning hävdar att även människor med normala inkomster bör ha möjlighet att köpa kvalitetsviner kan man fråga varför nämnden inte för samma resonemang när det gäller konjak. Den dyraste konjaken används lika litet i rent berusningssyfte som de bättre kvalitetsvinerna. Man skulle därför med samma motivering kunna hävda att man bör höja grundavgiften och sänka procentavgiften på spritdrycker så att konsumenterna av renat brännvin och vodka får bära kostnaderna för en billigare konjak. I den progressiva beskattningen ligger att man tar ut en väsentligt högre procentavgift på spritdrycker än på viner. Att under sådana förhållanden införa en ytterligare preferens för kvalitetsvinerna innebär i praktiken endast att flertalet konsumenter skall betala kostnaderna för att vissa mindre grupper med mera exklusiva dryckesvanor skulle gynnas. Om man av alkoholpolitiska skäl önskar höja skatten på billiga lättviner kan detta ske utan att sänka skatten på dyrare viner. Utskottet delar därför regeringens bedömning när den beslutat att lämna a-nämndens framställning utan åtgärd.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 382, 509, 1180 och 2207 yrkande 2 i denna del.

Innan utskottet går över till att behandla förslagen i propositionen vill utskottet helt kort beröra motion 870 av Lennart Brunander och Maj Pehrsson (båda c) om bl. a. beskattning av snabbvinsatser. Utskottet har förståelse för tanken bakom förslaget i motionen men anser inte en beskattning meningsfull, eftersom snabbvinsatserna utan svårighet också kan säljas i delar som köparen får plocka ihop till vinsatser. Utskottet avstyrker således motionen i denna del.

Propositionen

Alkoholdryckerna

Departementschefen konstaterar i propositionen att priserna på viner och starköl väl följt konsumentprisutvecklingen sedan maj 1977 men att priset på

spritdrycker släpar efter. På grund härav föreslår han att grundavgiften för spritdrycker höjs från 94 öre till 103 öre per liter och volymprocent fr. o. m. den 1 maj 1982, vilket innebär en prishöjning med 8 % på renat brännvin, den vara som sedan åtskilliga decennier varit riktmärket för spritdrycksbeskattningen. Vidare föreslås att riksdagen redan nu fattar beslut om en generell höjning av skatten på samtliga alkoholdrycker från och med den 1 januari 1983, motsvarande en prishöjning med 5 % i förhållande till priserna fr. o. m. den 1 maj 1982. Sammanlagt skulle båda höjningarna vid oförändrad konsumtion svara mot en årlig inkomstförstärkning på ca 875 milj. kr. Med hänsyn till erfarenheterna från skattehöjningarna under senare år räknar departementschefen med att inkomstförstärkningarna blir betydligt lägre än vid en oförändrad konsumtionsvolym.

I samband med skattehöjningen på spritdrycker den 1 maj 1982 föreslås vidare att en enhetlig och förenklad schablontull på spritdrycker införs. Med hänsyn till att utskottet i annat sammanhang behandlar ändringar i det kapitel i tulltaxan där schablontullarna ingår, och då detta författningsförslag avses gälla fr. o. m. den 1 juli 1982 finner utskottet praktiska skäl tala för att också de nya schablontullarna formellt beslutas i samband med övriga tulländringar och träder i kraft samtidigt med dessa.

Som utskottet redovisat i det föregående finns det skilda åsikter om beskattningsinstrumentets användning och beskattningens höjd. Utskottet anser emellertid att konsumtionsutvecklingen under senare år talar för att man nu har anledning att fullfölja de beskattningsprinciper som fastställdes i samband med 1977 års alkoholpolitiska beslut och som innebär att skatten skall vara progressiv i förhållande till dryckernas alkoholhalt och att höjden bör följa konsumentprisindex. I förening med ökade informationsinsatser bör en sålunda utformad beskattning – särskilt under perioder med ett minskat utrymme för privat konsumtion – verksamt kunna bidra till att begränsa den alltför höga konsumtionen utan att leda till mera påtagliga ökningar av den illegala anskaffningen av alkoholdrycker. För att ett sådant beskattningssystem skall kunna fylla sin funktion är det självfallet också av vikt att skatteändringarna sker så tätt att priserna inte hinner sjunka nämnvärt under KPI. Från dessa utgångspunkter hade en något tidigare höjning av spritpriserna varit motiverad. Detta kompenseras emellertid i viss mån av att regeringen nu föreslår höjningar både fr. o. m. den 1 maj 1982 och den 1 januari 1983. Härigenom åstadkoms viss framförhållning som bland annat har den positiva effekten att varje höjning blir av så begränsad storlek att den inte bör medföra någon mera påtaglig hamstring före ikraftträdandet.

De invändningar som förts fram mot förslagen i propositionen avser de föreslagna ändringarna i fråga om såväl vissa alkoholdrycker som läskedryckerna. Beträffande beskattningen av spritdrycker har dock inte framförts några erinringar.

I fråga om beskattningen av lättvin yrkar Karl Björzén och Bengt Wittbom (båda m) i motion 2428 att riksdagen avslår förslaget om höjning den 1 januari 1983 av skatten på samtliga alkoholskatter i avvaktan på en förnyad prövning av den omfördelning av vinbeskattningen som utskottet tidigare behandlat. Med hänsyn till att utskottet avstyrkt den i motionen begärda sänkningen av procentavgiften för vin finner utskottet inte skäl tillstyrka detta yrkande.

Hans Alsén m. fl. (s) hälsar i motion 2427 förslaget om sänkta skatter på läskedrycker och lättöl med tillfredsställelse men motsätter sig de höjda skatterna på öl och starköl från kommande årsskifte med hänsyn till bryggeribranschens problem. Motionärerna anser det betänkligt att ölet får ett procentuellt sett större påslag än vin och sprit. Utskottet vill först korrigera det sistnämnda påståendet. Motionärerna utgår uppenbarligen från grundavgiftshöjningarna men bortser därvid från procentavgifternas effekter. Den generella höjningen med 5 % utöver de priser som kommer att gälla den 1 maj innebär endast ett fullföljande av tidigare godtagna beskattningsprinciper och är således inte riktade mot de starkare maltdryckerna. Utskottet kan alltså inte tillstyrka bifall till motionen i denna del.

Med det anförda tillstyrker utskottet den föreslagna höjningen av skatten på spritdrycker fr. o. m. den 1 maj 1982. Härigenom får yrkandet i motion 2241 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, m, c) om en anpassning av alkoholbeskattningen till den beskattningsnivå som fastställdes vid 1980 års höjning av dryckesbeskattningen i princip anses vara tillgodosett. Utskottet tillstyrker också förslaget till generell skattehöjning för alkoholdrycker fr. o. m. den 1 januari 1983.

Skatten på läskedrycker och lättöl

I syfte att förbättra bryggeriernas konkurrenssituation föreslås en enhetlig skattesats på 40 öre per liter för läskedrycker och lättöl. Förslaget innebär en sänkning av skatten med 20 öre per liter för kolsyrade läskedrycker och med 12 öre för lättöl, medan s. k. stilldrinks får en höjning med 3 öre per liter. Saft och juice skulle fortfarande vara obeskattade.

Bo Lundgren m. fl. (m, s) begär i motion 2429, med hänvisning till konkurrensförhållandena, att skattesatsen för stilldrink skall sänkas till 20 öre per liter i stället för att höjas från 37 till 40 öre per liter. Motionärerna hänvisar till att stilldrinkskonsumtionen sjunkit avsevärt sedan skatt infördes på dessa produkter.

Utskottet vill beträffande beskattningen av läskedryckerna – mot bakgrund av sina tidigare ställningstaganden i denna fråga – först ansluta sig till departementschefens uttalanden att ett slopande av denna beskattning på alkoholpolitiska grunder måste anses vara en tveksam åtgärd.

Den svenska bryggeriindustrin har utan tvivel fått betydande ekonomiska problem efter avvecklingen av mellanölet. Utskottet finner mot denna

bakgrund den föreslagna sänkningen av skatten på lättöl och kolsyrade läskedrycker motiverad. Höjningen av skatten på de icke kolsyrade dryckerna finner utskottet däremot tveksam. Konsumtionen av stilldrink skulle uppenbarligen komma att ytterligare minska om en sådan höjning genomförs samtidigt med en sänkning av skatten på kolsyrade drycker. Utskottet förordar därför med bifall till motion 2429 att skattesatsen för stilldrink fastställs till 20 öre per liter, vilket endast medför ett begränsat skattebortfall. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del med den ändring som betingas av bifall till motion 2429.

Läskedrycksextrakt

I den tidigare nämnda motionen 2427 av Hans Alsén m. fl. förs också fram ett förslag om skatt på extrakt för läskedrycksautomater som med nuvarande skatt skulle ge staten ytterligare 6,5 milj. kr. om året enligt motionärernas beräkning. Förslaget kan i och för sig låta bestickande men är förenat med avsevärda problem som redan observerats av olika utredningar. Frågan gäller om man skall beskatta andra varor än konsumtionsfärdiga produkter. Om extrakt beskattas bör rimligen också saft beskattas. Beskattas söta kolsyrade läskedrycker som framställs i hemmet måste man också finna former för att beskatta kolsyrat vatten som framställs i hemmen med s. k. sodasifoner. Utskottet är med hänsyn till svårigheterna att finna en godtagbar form för en enhetlig dryckesbeskattning inte berett att förorda att man f. n. utvidgar beskattningsområdet till produkter som inte är konsumtionsfärdiga.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 2427 yrkande 1.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande beslutsprocessen vid alkoholbeskattningen*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:1180 yrkande 1 och motion 1981/82:2097,
2. *beträffande alkoholbeskattningens höjd*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1981/82:1176,
   b) motion 1981/82:1672 yrkande 2,
   c) motion 1981/82:2241,
   d) motion 1981/82:2247 yrkande 1,
3. *beträffande beskattningen av öl och starköl*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82:2427 yrkande 2 och 1981/82:2428 såvitt avser beskattningen av öl och starköl och med bifall till proposition 1981/82:202 i motsvarande del

beslutar höja skatten på öl och starköl fr. o. m. den 1 januari 1983 enligt förslaget i propositionen,

4. *beträffande beskattningen av lättvin*
att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82:382, 1981/82:509, 1981/82:1180 yrkande 2 och 1981/82:2207 yrkande 2 och 1981/82:2428 såvitt avser beskattningen av lättvin och med bifall till propositionen i motsvarande del beslutar höja skatten på vin fr. o. m. den 1 januari 1983 enligt förslaget i propositionen,
5. *beträffande beskattningen av spritdrycker*
att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2428 såvitt den avser skatt på spritdrycker och med bifall till propositionen beslutar höja skatten på spritdrycker den 1 maj 1982 och den 1 januari 1983 enligt förslaget i propositionen,
6. *beträffande beskattningen av läskedrycker och lättöl*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2429 och med bifall till propositionen i vad avser lättöl och kolsyrade läskedrycker fastställer skattesatsen för kolsyrade läskedrycker och lättöl till 40 öre per liter och skattesatsen för icke kolsyrade läskedrycker till 20 öre per liter,
7. *beträffande beskattning av läskedrycksextrakt*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2427 yrkande 1,
8. *beträffande beskattning av snabbvinsatser*
att riksdagen avslår motion 1981/82:870 såvitt avser beskattning av snabbvinsatser,
9. *beträffande författningsförslagen*
att riksdagen antar de vid propositionen fogade som 1 och 3 betecknade förslagen till lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt med de ändringarna att 11 § får följande som utskottets förslag betecknade lydelse

Förslag 1

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
11 §	
Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med 40 öre för lagrat lättöl, 1 krona 85 öre för öl, 5 kronor 25 öre för starköl, 40 öre för läskedryck.	Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med 40 öre för lagrat lättöl, 1 krona 85 öre för öl, 5 kronor 25 öre för starköl, 40 öre för *kolsyrad* läskedryck, *20 öre för annan läskedryck.*

Förslag 3

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
11 §	
Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med	Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med
40 öre för lagrat lättöl,	40 öre för lagrat lättöl,
2 kronor 20 öre för öl,	2 kronor 20 öre för öl,
5 kronor 80 öre för starköl,	5 kronor 80 öre för starköl,
40 öre för läskedryck.	40 öre för *kolsyrad* läskedryck,
	20 öre för annan läskedryck.

Stockholm den 20 april 1982

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s), Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Olle Grahn (fp) och Egon Jacobsson (s).

Reservation

Beträffande beskattningen av lättvin (mom. 4)

av Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s), Wilhelm Gustafsson (fp), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Bo Lundgren (m), Olle Grahn (fp) och Egon Jacobsson (s) som

dels anför följande:

Vi kan för vår del inte ansluta oss till utskottets tanke att en sänkning av procentavgiften på lättvin måste leda till en ändrad beskattning av spritdryckerna. Eftersom vi redan nu har helt skilda metoder för att beskatta maltdrycker, vin resp. spritdrycker bör det inte finnas anledning att till varje pris motsätta sig ändringar som motiveras av en prisutveckling som inte varit förutsedd vid lagstiftningens tillkomst.

Enligt vår mening är det uppenbart att en sänkning eller avveckling av procentavgiften på lättvin inte gärna kan medföra några statsfinansiella problem, om åtgärden kombineras med en däremot svarande höjning av grundavgiften. Höjningen kan antas bli ganska obetydlig, eftersom de åtta

billigaste lättvinerna har en stark dominans i den totala vinförsäljningen.

Mot denna bakgrund är vi inte främmande för tanken att den höjning av grundavgiften som vi förordar bör kunna bli något högre än vad som betingas av procentavgiftssänkningen för att få rimligare relationer mellan vin- och maltdrycksbeskattningen. Skulle en sänkning av procentavgiften dessutom bidra till en förbättring av dryckeskulturen utan att öka konsumtionen är detta ett förhållande som kan åberopas till stöd för en sådan sänkning.

När utskottet gör gällande att det inte finns någon hållbar alkoholpolitisk motivering för att sänka procentavgiften på lättvin bortser utskottet från att en sådan åtgärd står helt i överensstämmelse med den progressiva alkoholbeskattningens grundtanke, nämligen att främja övergång till alkoholsvagare drycker.

Mot denna bakgrund anser vi att en sänkning av procentavgiften på lättvin bör kunna genomföras i samband med den ändring av alkoholbeskattningen som enligt förslaget i propositionen skall träda i kraft vid det kommande årsskiftet. Hur långt man därvid skall gå bör det ankomma på regeringen att pröva. Vi förutsätter dock att procentavgiften inte nämnvärt bör överstiga 20 % om man skall nå det åsyftade resultatet. I motionerna görs i denna fråga ingen skillnad mellan lättvin och starkvin. Argumenteringen tyder emellertid på att motionärerna främst avser lättvin. Eftersom det f. n. inte finns någon nämnvärd inhemsk lättvinsproduktion som skulle få försämrade konkurrensvillkor i förhållande till de importerade vinerna genom en nedsatt procentavgift men väl en starkvinstillverkning som skulle missgynnas genom en sådan åtgärd förordar vi att nedsättningen av procentavgiften begränsas till lättvinerna. Vad vi här förordar innebär att vi tillstyrker bifall till motion 509 och avstyrker övriga motioner avseende denna fråga i den mån de inte är tillgodosedda genom vårt ställningstagande.

dels anser att utskottet i 4 mom. bort hemställa

4. att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1981/82:2428 och med anledning av motionerna 1981/82:382, 1981/82:1180 yrkande 2 och 1981/82:2207 yrkande 2 såvitt avser beskattningen av lättvin samt med bifall till motion 1981/82:509 som sin mening ger regeringen till känna vad reservanterna anfört om ändrad beskattning av lättvin och begär att förslag härom läggs fram för riksdagen under hösten 1982.

GOTAB 70938 Stockholm 1982